

על סדר יומה של 'נתיב פנוי' ע"ר, או.. 'דמינו'...

ד"ר ארז כסיף, ד"ר יוסי שניר

ממשלות ישראל לדורותיהן, התכנסו, בדרך כלל, סביב 'ציווי הקטגורי' שהתבסס על שאיפה נוהגת לשיכלולה של קואליציה מינימלית מזה – כזו שלא עבתה בדרך אל מעבר ל-65 חברי כנסת – והכל מכוח כינונה של ברית קואליציונית 'לא קדושה' בין שחקנים מפלגתיים המבקשים לקדם לכאורה אג'נדות שונות, ולעיתים אף משונות, ברוח ערכי המוג'ונונות (פלו'רליזם) והסובלנות, מחדרי ומחדרונים ליבה הפועם של האתיקה הדמוקרטית. שיטת הבחירות היחסית – שיטה הנוהגת במסדרונות הפוליטיקה הישראלית עוד מתקופת היישוב (טרם כינון המדינה) – הולידה, איפוא, ממשלה טיפיקלית שהורכבה, בדרך כלל, ממפלגות רוב ציוניות בעלות גוון חילוני או הקרוב לו, שאליהן חברו, באורח מסורתי תרתי משמע, מפלגות חרדיות, והכול חרף צביון האנטי-ציוני הנטען. תצריף קואליציוני כזה, היה, מטבע, הדברים, בלתי יציב בהגדרה. הוא עומד, אפוא, ביסוד העובדה כי תוחלת החיים הממוצעת של ממשלה בישראל אורכת, פחות או יותר, משך שנתיים ימים, ר"ל: מחצית מזמן כהונתה של קדנציית כנסת 'נורמטיבית', ואין חולק כי קדנציה נוהגת בת שנתיים ימים כורכת בתוכה כשלי משילות הרבה.¹

הברית הקואליציונית אשר לעיל בין מפלגת 'ציר' (ציונית-חילונית) מזה, למפלגות חרדיות מזה, היה, כאמור, הדפוס הנוהג במדינת ישראל, וביתר שאת מאז כינונה של ממשלת הליכוד הראשונה, בראשות מנחם בגין, ב-1977. דפוס שהוכיח את מעלותיו הפוליטיות לאורך תקופה ארוכה, ושהיה 'נסבל' או שנתפס כזה, משך שנים ארוכות. ראיה לכך בעובדה שאומץ בחום ע"י ממשלות שמאל וימין כאחד, שלא לומר בלהט משיחי כמעט...

העימות הציבורי המתגבר אשר ביסודו מחלוקת בשאלת מעמדו של בית המשפט העליון מזה – מחלוקת אידיאולוגית לכאורה הנסבה סביב שאלת 'מהות' הדמוקרטיה – והעובדה שהציבור החרדי על הפריבילגיות מרחיקות הלכת הנתונות לו אשר אבן הראשה בהן הפטור הגורף משירות בצה"ל הולך וגדל בהתמדה, הבאישו הסדר זה ועשו אותו לא רק מוקצה מבחינה ערכית ומוסרית, אלא בעיקר **מסוכן**. הסדר המכביד הכבדה של ממש על עצם יכולתה של מדינת ישראל לשרוד לכתחילה, ולמצער לשרוד כמדינה דמוקרטית, יהודית וליברלית. מסורות קואליציוניות אינן נורמה קדושה ומקודשת, וגם הן נוטות להתמסמס ולהשתנות במהלך הזמן, כפוף לאתגרים הניצבים לפתחה של המערכת הפוליטית אשר בה עסקינן. דוד בן-גוריון נהג ביריביו הפוליטיים –

¹ ממשלת נתניהו הנוכחית, היא ממשלת ה-37! של מדינת ישראל, שהושקה, כידוע היטב אך לפני 77 שנים.

מק"י וחירות – בבחינת 'אופוזיציה של פרנציפי' ומנע את צירופן לקואליציה בראשותו. עקרון זה נשמר גם לאחר פרישותו מראשות הממשלה 'וחול' לראשונה ערב מלחמת ששת הימים, עם צירופה גח"ל לממשלת ליכוד לאומי לנוכח צוק העיתים הבטחוני.

חברי העמותה, ידידיה ותומכיה – אשר מספרם, כך אני מקווה, הולך ומשגיא מידי יום ומידי שעה – סבורים כי בשלה העת לכינונה של 'ממשלת-איחוד-לאומי' לנוכח השסע ההולך ומתעצם בין מרבית אזרחיה החילוניים והמסורתניים של המדינה, לבין המיעוט החרדי, האנטי-ציוני. שסע ההולך ומעמיק, ככל שמעמיקה עוצמתו האלקטורלית של המגזר החרדי – מוזמנים הגולשים באתר העמותה ולחזור ולעיין בפרק 'המספרים' – שעליו אוכל להוסיף כי מאז הכנסת הראשונה (1949) הוכפל מספרם!! של חברי הכנסת מטעם הסיעות החרדיות, או אלו הקרובות להן ברוחן האמונית.

אנו סבורים כי מציאות זו מחייבת יצירת 'ממשלת-חירום-חילונית' תוך דחיקתן של המפלגות החרדיות אל מתחמיה הפרנציפיוניים של הספֵרה האופוזיציונית, ברוח בן גוריון. רק ממשלות כאלו, מכאן ואילך, תוכלנה להמציא הפתרונות הנדרשים לצוק העיתים, להבטיח את הצביון הדמוקרטי-ליברלי של מדינת ישראל שבהווה ולעתיד, לשלב בהדרגה את הציבור החרדי למחנותיו בציבור המרים תרומה למדינה ולחברה, בין ושאר במסגרת שירות צבאי ו/או לאומי, ואף לפתור פתרון ראוי את השאלה הסבוכה של יחסי הרשויות במדינת ישראל, והכל ברוח המקובל והנהוג בעולם הדמוקרטי, ועל פי כללי משחק הנוהגים בו.

ככל ואני שח עם מאן דהוא בענייני השעה, ונוהג אני לעשות כן חדשות לבקרים, משיבים ומשיבות לי בני ובנות שיחי, מי משמאל ומי אף מימין, כי אשר לעיל אכן נדרש ואינו אלא טרוויאלי כמעט, ובכל זאת כי לא בשלה השעה למהלך 'כה רדיקלי', ולחילופין הם מעלים כנגדי טענות נגד מן היקב ומן הגורן כי ההיתכנות הפוליטית למהלך כזה נמוכה עד אפסית, ולעיתים כי צעד כזה מדיף ניחוחות אנטי-דתיים ואולי אפילו 'אנטישמיים'.

הפער בין 'נחיצותו הברורה מאליו' של המהלך מזה, לבין הפאסיביות הפושה, שלא לומר אוזלת היד ולמגינת הלב, בקרב מי מחסידיו בפועל ובכוח, עומדת ביסוד קריאתנו כאן... 'דמיינו'. בלעדי כוח הדימיון לא היה עולה בידי ב"ז הרצל לפנות לפעלו החלוצי – חסר הסיכוי לכאורה, בתנאי מפנה המאה העשרים – ונבצר היה מעולי העליות הציונות הראשונות לפנות למפעל בניינו של של ביתם הלאומי. כך גם לעניין כוח העמידה של דוד בן-גוריון ערב כינון המדינה, לנוכח האתגרים הביטחוניים החמורים אשר ניצבו נוכח פלישתם הצפויה של מי מצבאות ערב הסדירים למדינה היהודית הינוקא אם וכאשר תוקם. אלא שלחלוצים ולהרצל עמד משאב אחד חיוני, שלא עומד לה למדינת ישראל ולחברה הישראלית, והוא **משאב הזמן**. האיום הדמוגרפי, כזה המסכן

כאמור את צביונה הדמוקרטי והליברלי של מדינת ישראל, ומה שאולי חמור שבעתיים: את שיורה הריבוני, מונחים לפתחנו וכתובים באותיות קידוש לבנה עלי קיר. גם אם נמוך הסיכוי כדבר שבעובדה לממש סדר יומה של 'נתיב פנוי' כדבר שבעובדה, אין בכך כדי לפתור חבריה וידידיה לעשות אשר לעיל ידם כדי לתרום להצלתה, פשוטו כמשמעו, של מדינת ישראל. מבחינה אופרטיבית, מטרתה של העמותה מכונסת סביב אתגר הצפת התובנות הללו, הנסמכות על מצע עובדתי מוצק, בקרב כלל הציבור, בכל האמצעים המקובלים, ובכלל זה בכלי תקשורת ההמונים, באסיפות, התוועדויות והפגנות, בראיונות בערוצים הטלוויזיה, ברשתות החברתיות, בשלטי חוצות ובכל דרך אחרת לפי כל דין.

חוזה המדינה החל את מסעו הציבורית בפרסום מניפסט צנוע – ספרון – הוא 'מדינת היהודים', והכל בכוח הדימיון, ברוחו של ארתור שופנהאואר. אלא שלהרצל עמדו חמישים שנים, לנו, בניגוד אליו, לא עומדת הפריבילגיה הזו... דמיינו אפוא, בואו בנעליו של חוזה המדינה, ותנו איש כפי יכולתו, מזמנו, מרצו, כשרונותיו, קשריו ומשאביו האחרים.

ככל ולא נשלב זרועות, וככל ולא נשכלל 'הסתדרות-ציונית-ליברלית', אבוד אבדנו.

דמיינו אפוא... העזו לדמיין.